

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE WIE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:5

Onder redactie van Prof. Dr K. Schilder, Dr C. Tazelaar en Prof. Dr J. Waterink

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr C. Bouma, 's-Gravenhage; Dr K. Fernhout, Baarn; Prof. Dr F. W. Grosheide, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Keizer, De Steeg; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Dr J. W. Marmelstein, Amsterdam; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Dr A. Ringma, Ermelo; Dr J. C. Rullmann, Wassenaar; J. Strikwerda, Dokkum; Dr J. Thijss, Zwolle; Dr J. Veldkamp, Hilversum; Prof. Dr D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Franeker; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Stukken voor de Redactie zende men aan den secretaris der Redactie:

Dr C. TAZELAAR, 2e Const. Huygensstr. 77, Amsterdam

Drukkers-Uitgevers:

OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36090

Abonnement: f 250 per halfjaar bij vooruitbetaling.

Voor 't Buitenland f 750 en voor Ned.-Indië f 6— per jaar.
Advertentiën: 25 ct. p. regel. — Losse nummers f 0.15.

INHOUD: Hoofdartikel: Geestelijke verlatting. III. (Slot.) — Uit de Schrift: Theologische aberratie. (Joh. 4:19, 20.) — Kerkelijk Leven: Is de N. S. B. Christelijk? V. Dr Dresselhuys over „zekere zijde”. Nog eens: De legende van Ds Couvée. — Zielkunde: Vooropmerkingen voor een nader onderzoek omtrent „de Ziel”. — Pop. Wet. Schetsen: De Spurgeon-Herdenking. III. — Vakwetenschap en Praktijk: Bijbel en Natuur. I. — Opvoeding en Onderwijs: Openb. en Bijz. Onderwijs. — Perschoonw. — Boekbespreking. — Kerknieuws.

HOOFDARTIKEL

Geestelijke verlatting.

III. (Slot.)

't Is voor mij eenigszins duidelijk, hoe ik gemeenschap met God moet verstaan. Als God, de Heilige Geest, mijn hart wedergeboren heeft, dan kan ik vervuld worden van de realiteit Gods, die ik dan mag zien in de gansche schepping en in de historie. De realiteit Gods laat voor het door de wedergeboorte kwalitatief veranderde bewustzijn van den mensch geen twijfel meer over. En God geniet, gemeenschap met God hebben, versta ik in die zin, dat ik gaarne, met hongerende liefde, naar Zijn Woord luister. En daarin levensvervulling vind. En de in daden omgezette begeerte om in gehoorzaamheid aan dat Woord te doen wat Hij gebiedt, omdat de opvolging Zijner geboden mede de voorwaarde is voor mijne persoonlijke, geestelijke welvaart en die welvaart een element is in de welvaart van het geestelijk Gemeenbest, waarin ik in het geïnstitueerd kerkelijk leven samenleef. Ik tracht uit mijn ziel elke gedachte te weren, als zou buiten Gods Woord en buiten de Openbaring in algemeene zin, de genieting van Gods realiteit mogelijk zijn. En daarom heeft die geestelijke verlatting in haar gangbare beteekenis voor mijn besef een pathologische inslag.

De Heere God doet daden. „Mijn Vader werkt tot nu toe en ik werk ook”. De daden in het groot en in 't klein, naar menselijke maatstaf gemeten, zijn de toppen Zijner Goddelijke vingering, die we aanraken. Is dat niet heerlijk en geweldig? Dat kinderen Gods in die aanraking de concrete realiteit Gods ervaren. Te ervaren, dat contact in de schepping en in de historie van wereld en kerk, te ervaren ook in de gang van ons persoonlijk leven? God met ons: Immanuel. Maar dat wil toch niet zeggen, dat de op geweldige afstand boven de schepping staande God zich encanalleert met het geschapene? Elke gedachte daaraan vertroebelt de verhouding. En dat is zonde. Laten Gods kinderen ook met betrekking tot deze geestelijke realiteit nuchter en schriftuurlijk blijven of worden. Ik heb reeds gezegd, dat het asceet-type, het kluisenaarstype vreemd is aan de Bijbel. (Enkele uitzonderingen in verband met bijzondere roeping). Het verlangen naar een dergelijke hypothetische gemeenschap, is waan, en de afzondering in kluis en grot tot autosuggestieve zelfconcentratie, is heelemaal niet overeenkomstig Gods Woord. En dus schadelijk. Hier zou een beroep gedaan kunnen worden op de ervaring van de geloovigen, die leven bij het licht van Gods Woord. Waren de heerlijke oogenblikken en tijden, de hoogtepunten van hun leven niet die, waarin zij de realiteit van hun God diep in de persoonlijke ziels-existentie gevoelden? Er kunnen geweldig heerlijke dingen gebeuren, dingen die den armen pauper overzetten in de adelstand, om eens een middeleeuwsch beeld te gebruiken. Stel u voor, dat een muzikaal aangelegd kind van God doof is en zijn muzikale liefhebberijen alleen daarin bestaan moeten, dat hij al maar van het notenschrift rythme, toonafstanden bestudeert enz.; en dat op eenmaal het oogenblik aanbreekt, dat een oorspecialist hem het oor doorboort, waardoor klankenparadijzen voor hem gaan leven, zou dat niet heerlijk zijn?

Of dat een blindgeborene op eenmaal het gezicht erlangt en nu aanschouwen kan al het heerlijke, dat God zijn scheppingskinderen gunt in de realiteiten, die er in ruimte en tijd te genieten zijn, is dat niet heerlijk? Zou er nog rijker levensvervulling mogelijk zijn? Was nu niet elk kind van God vroeger doof, en blind? Werd hem niet op eens of langzamerhand door den Geest in de prediking van Gods Woord en door de studie in de Heilige Schrift het oor doorboord en de oogen verlicht, zoodat hij nu God in de realiteit van Zijn bestaan heeft gezien en nog steeds ziet. Is er meer noodig? Is er nog grooter rijkdom hier? Laat u niet verleiden door eenduidige opvattingen van psalmen en profeten buiten hunne existentiën beschouwd. Ik heb er de indruk niet van, dat de dichters van de oude dag die gemeenschap met God anders verstanden dan in gemeenschap met het volk Gods, op te gaan naar de voorhoven des Heeren, of, denk b.v. aan Ps. 119 in de uren van eenzaamheid zich te zetten tot de studie van Gods werken. Nergens krijgt men uit de Bijbel de indruk, dat dat zoeken en genieten van de gemeenschap met God bestond in zich anti-sociaal afzonderen in het isolement om zonder Gods openbaring in Woord en Schepping zich te verliezen in quasi-invloeringen, doorvloeringen en omtrent-vloeringen van den Geest Gods. Het kan zijn, dat in deze mijne beschouwingen ervaringen uit mijn jeugd mij parten spelen. Mijn jeugd en ook mijn jongelings-jaren brachten mij vaak in aanraking met kringen met een zeer bedenkelijke mystieke instelling. In deze kringen heb ik kennis gemaakt met die ziekelijke concentratie of niet-concentratie van de ziel op eeuwige waarden, buiten de Schrift om. Met „geestelijk leven” zonder daad en activiteit. Wel met geestelijke hoogmoed en jalouzie. Met familiere aanduidingen van den grooten Schepper: je-jouw enz. in gebed en geestelijke conversatie. Neen, gemeenschap met God bestaat voor mijn besef daarin, dat de ziel in al haar potenties de realiteit van God ervaart, proeft, smaakt, geniet; in de eerste plaats in de gemeenschap met al Zijn volk, als zij gevoerd wordt door de zuivere, brede existentiële prediking van Gods Woord; de realiteit Gods ervaart bij de aanschouwing van al Gods groote werken in de makrokosmos en de mikrokosmos; in de historie enz. Aan iets anders buiten Gods Woord, buiten de gemeenschap met Zijn volk, de van God verordeneerde middelen, is dan geen behoefte. Omdat ik niet geloof aan een gemeenschap met God buiten de van God verordeneerde, concrete, geestelijke realiteiten der Godsopenbaring in Schrift, natuur en kerk, geloof ik ook niet in de realiteit van een geestelijke verlatting. In de ziekelijke sfeer van een buiten-bijbelsche, buiten-kerkelijke auto-suggestie bestaat natuurlijk in een ziekelijke voorstellingswereld ook een geestelijke verlatting. Maar ik kan deze toestand niet anders qualificeeren dan als een zuiver psychische reactie. Misschien is er ook bij in het spel 't symptoom van een hysterische inslag. Een aan elke vorm van hystericus integreerend kenmerk is dit, dat de hystericus en de hysterica alles om zich zelf, om het eigen-ik concentreert. En daarvan is niet uitgesloten het Opperwezen. Het „lieve Wezen”. Er zijn dan rendez-vous met God. Het „lieve Wezen” komt zeer expresselijk zich een wijle bij de ziel vermenen. Als die auto-suggestie uitgewerkt is, dan ontstaat uit louter psychische reactie een diepe depressie, de geestelijke verlatting. 't Is dan ook zeer natuurlijk, dat men in dergelijke kringen niet weten wil van een gezonde, nuchtere, sobere prediking van Gods Woord. Wat wel bestaat en daar zal ieder geloovige de ervaring van hebben opgedaan, dat is geestelijke dorheid en ingezonkenheid. Misschien komt die zelfs veel voor. En dat zulke toestanden heel lang kunnen duren, is wel een bewijs voor wat ik in het begin van dit artikel opmerkte, hunne spanningloosheid. Gespannen psychische toestanden duren niet lang. In het natuurlijk leven niet. En nog veel minder in het geestelijk leven. In die tijden van verdorring en

inzinking krimpt en verschrompelt bijvoorbeeld ook het gebedsleven. Er is een zekere houding van spanningloze resignatie. Die verband houdt, en dat is zeer natuurlijk, dunkt mij, met de verhouding tegenover factoren in het zieleleven, die het geestelijke leven schade doen. Het remloos laten afloopen van animale instincties b.v. Inplaats van een wilskrachtige kamp er tegen. Ieder mensch heeft zijn eigen boezemzonde. Nu is er een spreekwoord, dat zegt: Je kunt wel dansen, al is het niet met de bruid. Maar in het persoonlijk leven ook van het kind van God, danst de bruidegom bijna uitsluitend met de bruid. Andere zonden zijn er ook wel, maar ze fungeeren als muurbloemetjes. Nu, dat dansen met de bruid is gevaarlijk spel. Een gevoel van zelfgenoegzaamheid, van zekere heiligheid zelfs, geboren uit het besef van de betrekkelijke gemakkelijheid, waarmee men aan de omtrek liggende zonden bestrijdt en overwint, kan gepaard gaan met een voor Gods oog schandelijk boeleeren met zijn boezemzonde. Die liefelijkheid kan liggen in de erotische sfeer (David). Ze kan liggen in de egocentrische sfeer (hoogmoed). Ze kan liggen in de economische sfeer (geldzucht). Ze kan liggen in de sociale sfeer en waarin al niet. Die zonde overwinnen gelukt slechts weinigen, doch de spanning van het geloofsleven en geestelijke daden-leven hangt ten nauwste samen met de spanning, die de strijd tegen de boezemzonde heeft. Verslapt het qui vive, verslapt het gebed daartegen, dan valt men in een diepe put van inzinking en geestelijke dorheid, die natuurlijk best gepaard kan gaan met trouwe formalistische betrachtting van zijn godsdienstplichten, als ik dit nu roomsch-katholiek uitdrukken mag. Door Gods genade geraken we daar wel weer uit, maar de periode kan lang duren. Ook in die periode is er wel genade, wel geestelijk leven, maar het schijnt te oxydeeren met ons animale instinct. En door die oxydatie is de genade gebonden en niet vrij. Ze verliest haar stimulance tot geestelijke arbeid en vrijheid. De Heere heeft natuurlijk duizend wegen om de ziel een proces te doen ondergaan, waardoor dat noodlottig oxydatieproces wordt ontbonden en de genade weer vrij komt. Maar u zult me toch moeten toegeven, dat „geestelijke verlatting”, neem aan dat ze bestaat, absoluut niets te maken heeft met deze toestand. Want er ontbreekt de psychische, geestelijke spanning. Waarvan de klachten van de psalmdichters en de profeten en andere Bijbelheiligen vol zijn.

Er is natuurlijk nog veel meer te zeggen in verband met de, laat ik zeggen, inwendige oorzaken van ingezonken geestelijke toestanden in 't zieleleven. En de Heere, die alles, alles weet, oordeelt een rechtvaardig oordeel. Wat wij menschen niet kunnen, omdat wij niet alles weten. En vaak heel weinig weten. Er zijn rijke kinderen van God. Rijk in geestelijk opzicht. En er zijn arme kinderen van God. Er zijn rijk ontwikkelde, fijn begaafde kinderen Gods, met een heerlijk warm gemoedsleven, met een krachtige wil en er zijn in hetzelfde Koninkrijk Gods burgers van zeer gewone en minder dan gewoon geestelijk bestek. We zijn allen kinderen van onze ouders, van onze grootouders, van onze over-grootouders. Schakels in een lange keten. We zijn allen erfelijk belast. Een druppel genade doet het eene menschenkind zich rijk ontplooiën in 't Koninkrijk Gods. En een beker van genade verheft den ander haast niet boven het betrekkelijk lage peil, waarop zijn geestelijk leven staat. Wie zal zeggen, waarmee dat alles samenhangt?

Natuurlijk hangt de welvaart van het geestelijk leven ook samen met uitwendige factoren. B.v. met de wijze waarop Gods Woord gebracht wordt. Die kan rijk maar ook armelijk zijn. Ligt die prediking van Gods Woord uitsluitend in het logische vlak? Het Woord God is zoowat enkel historie. Nergens is het (met inbegrip van de apostolische brieven) een structuur van begrippen-opbouw in wetenschappelijke zin. De theologie, zooals die in de tijd der kerkvaders en in de middeleeuwen ontstaan is en later door de